

ՀՀ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԶԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՆՈՐ ՄՈԴԵԼ

Սյուզաննա Եղիազարյան

ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ֆակուլտետի հայցորդ

ՀՀ, Երևան, Ալեք Մանուկյան 1

Էլ. հասցե՝ suzanna.yeghiazaryan@mail.ru

Հոդվածը ներկայացվել է 14.01.2023, գրախոսվել է 29.03.2023, ընդունվել է տպագրության 11.04.2023

DOI: 10.53548/0320-8117-2023.1-81

Ներածություն

Աշխատաշուկայի պահանջարկը առավել դժվար կանխատեսելի և դինամիկ է արագ փոփոխվող ներկայիս ժամանակաշրջանում: Այսօր չի գործում մասնագետների պատրաստման պետական պատվերի համակարգը, հետևաբար Հայաստանի աշխատաշուկայում առկա է որակական և քանակական ակնհայտ անհավասարակշռություն, որն արտահայտվում է գործազրկության բարձր մակարդակով: Դրա հետևանքով ստեղծվում է մի իրավիճակ, երբ կրթական համակարգը որոշ մասնագիտությունների գծով տալիս է կադրերի գերարտադրություն, իսկ որոշ դեպքերում՝ պահանջարկ ունեցող մասնագետների պակասորդ:

Ժամանակակից աշխատաշուկան ուսման և աշխատանքի համատեղման առումով ուսանողների համար նպաստավոր պայմաններ է ստեղծել. փոխվել է աշխատատեղերի կառուցվածքը, զարգացում են ապրել ոչ ավանդական զբաղվածության տեսակները (մասնակի զբաղվածություն, ճկուն գրաֆիկով աշխատանք, հեռավար աշխատանք), որոնցով կարելի է զբաղվել ուսման և աշխատանքի համատեղման պայմաններում:

Գործատուների մեծ մասի կողմից ներկայացվող աշխատանքային պահանջների մեջ առաջնային տեղ է զբաղեցնում ապագա աշխատակցի աշխատանքային փորձը: Աշխատող ուսանողները մյուսների համեմատությամբ ունեն մի շարք առավելություններ՝ ճկուն են, սթրեսակայուն, արագ են կողմնորոշվում, որոշումների ընդունման մեջ ավելի հաստատակամ են, արագ են հարմարվում նոր միջավայրին, նախաձեռնող են, ակտիվ և այլն: Հասկանալի է, որ նրանց այս կարողությունները ձևավորվում և զարգանում են աշխատանքային զբաղվածության շնորհիվ:

Բուհ-աշխատաշուկա համագործակցության նոր, արդյունավետ *մոդելի* ճիշտ գործառնության պարագայում կունենանք ժամանակակից՝ *աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան մասնագիտական կադրերի բազա*:

Տեսական և գործնական վերլուծությունների միջոցով արված եզրահանգումների հիման վրա հողվածում առաջադրված մոդելը, ի տարբերություն նմանօրինակ այլ մոդելների, արդյունավետորեն կիրառելի է գործնականում: Հարկ է նշել, որ վերլուծվել է հիմնախնդրի կարգավորման համապատասխան մեխանիզմների գործարկման ինչպես տեղական, այնպես էլ միջազգային փորձը: Քննության են առնվել բուհ-աշխատաշուկա համագործակցության մի շարք մոդելներ:

Բուհ-աշխատաշուկա համագործակցության միջազգային մոդելներ

Առաջարկվող մոդելների մեջ ուշագրավ է Օրենբուրգի պետական համալսարանի Կոմերտաուի մասնաճյուղի նորարարական մոդելը, որը ներառում է գիտության, կրթության և արտադրության եռակողմ համակարգը, հիմնվում է կանխատեսումային մոտեցման վրա և ենթադրում արտաքին ու ներքին արդյունքներ: Առաջին (արտաքին) արդյունքը ներառում է մասնագիտական կրթության ոլորտում սոցիալական գործընկերության համակարգի ստեղծում՝ որպես բուհի, գործատուների և պետության միջև փոխգործակցության սոցիալական և տնտեսական խնդիրները կարգավորող մեխանիզմ: Մոդելի երկրորդ (ներքին) արդյունքը շրջանավարտների ուսուցման որակի բարելավումն է՝ որպես մասնաճյուղի և տարածաշրջանի գործարար համայնքի՝ գիտության, կրթության և արտադրության ինտեգրման գործընթացում բոլոր շահագրգիռ կողմերի միակ նպատակ¹:

Գործատուների կողմից ներկայացվող աշխատանքային արդի պահանջներից ապագա աշխատակցի աշխատանքային փորձի խնդրի լուծման առումով հետաքրքրական է աշխատանքային ոլորտ ուսանողների սոցիալական ինտեգրման մոդելը (ներդրվել և կիրառվել է Ա.Գ. և Ն.Գ. Սթոլետովների անվան Վլադիմիրի պետական համալսարանի Մուրոմի ինստիտուտում): Մոդելի շրջանակում գործում է բուհերի շրջանավարտների աշխատանքային ինտեգրմանը նպաստելու համակարգ, որը հիմնված է բուհերի շրջանավարտների աշխատանքային գործունեության ոլորտում սոցիալական ինտեգրման գործընթացի տեսական մոդելի վրա²: Դրա համաձայն՝ բուհ-գործատու համագործակցությամբ ուսանողների արդյունաբերական և բակալավրիատի պրակտիկան աշխատանքի ընդունվելու կարևոր մեխանիզմներից է, ինչպես նաև ապագա ուսանողների սոցիալ-հոգեբանական և մասնագիտական հարմարվողականության ձևերից մեկը:

Բուհ-գործատու համագործակցության ուրույն առաջարկ է ներկայացրել Սանկտ Պետերբուրգի պետական տնտեսագիտական համալսարանը. այն անվանում են երիտասարդ ապագա մասնագետների աշխատանքի տեղավորման մոդել, որը գործում է շուրջ հինգ տարի և աշխատում հետևյալ սկզբունքով՝ վերոնշյալ խնդրի կարգավորման ուղղությամբ աշխատանքները

¹ Анищенко, Барсукова, Кондратьева 2015.

² Попова 2013, 442.

սկսվում են ուսումնառության չորրորդ տարուց, երբ ուսանողն անցնում է իր նախադիպլոմային պրակտիկան: Հատկապես կարևոր է այն հանգամանքը, որ նախադիպլոմային պրակտիկան ուսանողն անցնում է նպատակամիտ-վաճ, որը ենթադրում է պրակտիկայի ընթացքում ուսանողների հավաքած ողջ նյութի, կատարած աշխատանքի ներկայացում այն կազմակերպության օրինակով, որտեղ ուսանողը պատրաստվում է աշխատանքի անցնել բուհն ավարտելուց հետո: Սա էլ նրան մղում է կատարելու գրագետ, որակյալ աշխատանք՝ չափելի արդյունքով, որը օգտակար կլինի իր համար պո-տենցիալ գործատու դարձած կազմակերպության համար: Ավելին, եթե ուսանողի աշխատանքը գոհացնում է գործատուին, այլ կերպ ասած՝ շահե-կան է և օգտաբեր կազմակերպության համար, նա իրավունք ունի ներկա գտնվելու ուսանողի ավարտական աշխատանքի պաշտպանությանը՝ որպես քննող հանձնաժողովի անդամ և գնահատելու վերջինիս աշխատանքը: Անշուշտ, գերազանց արդյունքի դեպքում լուծվում է երիտասարդ մասնա-գետի աշխատանքային զբաղվածության խնդիրը:

Այսպիսով, կարող ենք ասել, որ ուսանողների զբաղվածության ապահով-ման և ձեռք բերած մասնագիտությամբ աշխատելու խնդիրների լուծմանն են միտված ինչպես Հայաստանի Հանրապետությունում, այնպես էլ աշխարհի տարբեր երկրներում մշակվող ու փորձարկվող բուհ-գործատու-աշխատա-շուկա համագործակցության մոդելները: Դրանք նպատակամիտվում են բու-հերի և գործատուների երկխոսության ապահովմանը՝ կրթություն-գիտութ-յուն-աշխատաշուկա կապերի վերափոխման միջոցով: Ըստ էության, կրթութ-յունը դառնում է գիտության զարգացման ու աշխատաշուկա բանիմաց, գիտակ կադրերի մուտքի երաշխիք, մյուս կողմից՝ աշխատաշուկան կրթու-թյան ոլորտի ներկայացուցիչներին ու համապատասխան կառույցներին առաջադրում է իր պահանջները՝ կապված պահանջված մասնագիտություն-ների, ապագա մասնագետների պրակտիկ հմտությունների ապահովման հետ: Այս ամենը հաշվի են առնվում կրթական ծրագրերը մշակելիս:

Բուհերի համագործակցությունը ձեռնարկությունների և կազմակերպու-թյունների հետ մասնագետների պատրաստման հարցերում բազմազան է և արտացոլում է յուրաքանչյուր բուհի գործունեության առանձնահատկություն-ները: Այնուամենայնիվ, գոյություն ունի համալսարանների և ձեռնարկութ-յունների համագործակցության երեք հիմնական մոդել՝ *ավանդական* (կամ պահպանողական), *տեղեկատվական* և *նորարարական*: Բոլոր բուհերը որո-շակիորեն օգտագործում են այս մոդելներն իրենց գործունեության մեջ: Այս կամ այն մոդելի ընտրությունը կախված է շրջանավարտների մասնա-գիտությունից և ձեռնարկությունների ու կազմակերպությունների հետ հաս-տատված հարաբերությունների բնույթից: Այնուամենայնիվ, կախված հա-մալսարանում մասնագետների պատրաստման կառուցվածքից, այս մոդել-ներից մեկը բուհի համար գերակշռում է որպես ամբողջություն³: Ըստ էութ-

³ Ильясов 2008, 212.

յան, բուհ-գործատու համագործակցության յուրաքանչյուր մոդել պետք է այս կամ այն չափով ներառի նշված մոդելների տարրերից՝ կախված համագործակցության նպատակից, նախապատվությունը տալով այս կամ այն մոդելի տարրերին:

ՀՀ բուհերում փորձարկվող բուհ-աշխատաշուկա համագործակցության մոդելները

2016 թ. դեկտեմբերից Հայաստանի Հանրապետության մի քանի բուհերում գործնական կիրառություն է ստացել «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոնի» (ՈԱԱԿ) մշակած բուհ-գործատու համագործակցության մոդելը: Այն ներկայացվել է Բարձրագույն կրթության որակի ապահովման եվրոպական համաժողովին և արժանացել հավանության: Նշենք, որ բուհ-գործատու համագործակցության *առաջարկվող մոդելը* ենթադրում է «միջնորդավորված շփում գործատուի և դասախոսի միջև, երբ ամբիոնի վարիչն է պարբերաբար հանդիպումներ ունենում գործատուների հետ: Առաջարկվող մոդելը ՏԵՄՊՈՒՍ-ի ARARAT ծրագրի շրջանակներում հաջողությամբ փորձարկվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, իրավաբանության և մանկավարժության, այնուհետև ՈԱԱԿ-ի նախաձեռնությամբ նաև թարգմանչության ոլորտներում»⁴:

Բուհական կրթության ծրագիրը կազմելիս պետք է հաշվի առնել ուսանողների տեսական ու գործնական գիտելիքները աշխատաշուկայի պահանջներին մոտեցնելու անհրաժեշտությունը: Դրան է միտված Արարատբանկի և Երևանի «Գլաժոր» համալսարանի կողմից ստեղծվող՝ միջազգային փորձից բխող ուսումնական բանկի գաղափարը, որը «հնարավորություն կտա ուսումնառողներին յուրացնելու արդիական և պրակտիկ անհրաժեշտ գիտելիքներ: Երկու կառույցների միջև կնքված համագործակցության հուշագիրը գործատու-բուհ փոխգործակցության նոր մոդելի հիմք դնելով մեր երկրում՝ նպատակ ունի միջազգային հաջողված փորձը սեփական հեղինակային մոտեցումներով տեղայնացնել մեր երկրում»⁵: Ըստ էության, բուհ-աշխատաշուկա փոխադարձ կապը, այս մոդելի համաձայն, դառնում է գործնական, հետևաբար դրա շնորհիվ ստացված տվյալները ևս դառնում են գործատուի պահանջներին ու ակնկալիքներին համապատասխան կրթական պայմաններ ու միջավայր ստեղծելու, դրանց համապատասխան հմտություններ ու կարողություններ ունեցող մասնագետներ կրթելու և նրանց մուտքն աշխատաշուկա անարգել դարձնելու լավագույն հենք:

⁴ Եվրոպացիները բուհ-գործատու համագործակցության ՈԱԱԿ-ի առաջարկած մոդելն ընդօրինակելի են համարում, «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամ, 27.11.2017, <https://www.anqa.am/hy/>

⁵ Հայաստանում կստեղծվի առաջին ուսումնական բանկը, Գլաժոր համալսարան, <http://www.gladzor.am/news>.

Կարծում ենք, որ ՀՀ-ում մշակված և ներկայումս փորձարկվող բուհ-գործատու համագործակցության մոդելը կարելի է կատարելագործել՝ դրանում ներառելով նաև Օրենսդրագի պետական համալսարանի Կումերտաուի մասնաճյուղի նորարարական մոդելի տարրեր՝ մասնավորապես շեշտադրելով առավել ընդգրկուն համագործակցության շրջանակը՝ դպրոց-բուհի մասնաճյուղ-արտադրություն համալիր փոխազդեցության հայեցակարգը:

ՀՀ ուսանողների զբաղվածության և աշխատանքի ապահովման մեր մոդելը

Սույն մոդելը առավել արդյունավետ է և իր գործառության նշանակությամբ նորույթ է շուկայում: Ի տարբերություն վերը ներկայացվածների՝ այն նախատեսում է երիտասարդ ապագա մասնագետների զբաղվածության խնդրի կարգավորման մեջ պետության առանձնակի դերակատարությունը:

Մենք առաջարկում են բուհ-գործադու համագործակցության մոդելի հիմքում դնել ուսումնահենք աշխատանք, աշխատանքահենք ուսումնառություն հայեցակարգային մոտեցումը, ընդ որում՝ ներառել նաև հանրակրթական համակարգը, մասնավորապես՝ ավագ դպրոցը և մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքները պլանավորել գործատուի հետ համագործակցության համատեքստում: Հրատապ է հատկապես երիտասարդ սերնդի *մասնագիտական կողմնորոշման համակարգի զարգացումը*, քանզի նշված խնդիրը լուծելու գործում մեծացել է դպրոցի ներգրավման անհրաժեշտությունը: Սա հիմնավորվում է նրանով, որ *մասնագիտական կողմնորոշման համակարգի զարգացմանը* կարող են աջակցել ուսուցիչները, բուհերի դասախոսները, զբաղվածության գործակալությունները, կարիերայի կենտրոնները: Դպրոցի դերի մեծացումը կարևոր է նաև ուսանողների սոցիալ-հոգեբանական և մասնագիտական հարմարման համակարգերի ներդրման առումով. «...անհրաժեշտ է դեռևս դպրոցում օգնել երեխաներին՝ հասկանալու և ճիշտ գնահատելու իրենց հնարավորություններն այս կամ այն մասնագիտության ձեռքբերման առումով, իսկ մասնագիտացված կրթական հաստատությունները պետք է աջակցեն ուսանողների սոցիալ-մասնագիտական հարմարմանը՝ կողմնորոշվելու աշխատաշուկայի իրական պահանջների նկատմամբ»⁶: Ըստ էության, երիտասարդ մասնագետների աշխատանքի տեղավորման մոդելը պետք է կառուցվի կանխատեսումային և նպատակ ենթադրող արտաքին ու ներքին արդյունքներ ներառող տարրերով:

Եվս մեկ առանձնահատկություն՝ նշյալ մոդելը երիտասարդ ապագա մասնագետների զբաղվածության խնդրի կարգավորումը սկսում է անմիջապես դպրոցից, մասնավորապես՝ իններորդ դասարանից: Այս մոտեցումը հիմնվում է տարածաշրջանային աշխատաշուկայի պայմաններում սովորողների մասնագիտական կողմնորոշման նորարարական մոդելի վրա⁷: Սա

⁶ Եղիազարյան 2016, 211:

⁷ Калинин, Лаптева, Лощилова, Морозова и др. 2014, 85-92.

նշանակում է, որ համագործակցության շղթայի մի օղակը պետք է դառնա դպրոցը: Տարածաշրջանային աշխատաշուկայի պայմաններում սովորողների մասնագիտական կողմնորոշման նորարարական մոդելը ներառում է կրթական հաստատությունների և սոցիալական գործընկերների համագործակցության ցանցը, միջնակարգ մասնագիտական կրթության հաստատությունների և բազմագործառնությամբ կենտրոնների բացումը, կրթական ոլորտային կլաստերների ստեղծումը, որը նպատակաուղղվում է սովորողների մասնագիտական կողմնորոշման և որակյալ մասնագետների պատրաստման գործընթացի արդյունավետ ազդեցությանը, միջնակարգ և բարձրագույն մասնագիտական կրթական հաստատությունների շրջանավարտների մասնագիտական զբաղվածության կայուն աճին՝ կենտրոնանալով կարիերայի մշտական աճի և տարածաշրջանային աշխատաշուկայի պահանջների, այդ թվում՝ աշխատանքի՝ որպես անհատի նորարարական զարգացման սոցիալապես նշանակալի բաղադրիչի նկատմամբ սովորողների դրական վերաբերմունքի ձևավորման վրա⁸: Այսպիսով, բուհ-գործատու համագործակցության մեջ այս կամ տարածաշրջանի աշխատաշուկայում սովորողների աշխատանքի տեղավորման համատեքստում էական բաղադրիչ է համարվում մասնագիտական կողմնորոշումը՝ որպես կայուն զբաղվածության գործոն: Հետևաբար, խիստ կարևոր է համագործակցության մեջ նաև դպրոցը ներառել՝ դպրոց-բուհ, կարիերայի կենտրոններ-մասնագիտական կողմնորոշման խմբակներ սերտ կապերի և համագործակցային ցանցի ստեղծման ճանապարհով:

Ինչպես գիտենք, այսօր ՀՀ-ի որոշ մարզային դպրոցներում արդեն գործում են մասնագիտական կողմնորոշման խմբակներ, որոնց փորձը մեր երկրում կարելի է համարել հաջողված: Մենք առաջարկում ենք դրանց աշխատանքը կազմակերպել մասնագիտական կողմնորոշման խնդիրներով զբաղվող մարմինների հետ սերտ համագործակցության հենքով (զբաղվածության պետական գործակալություն, հկ-ներ, մասնագիտական կողմնորոշման մեթոդական կենտրոն և այլն): Ավելին, նույն դպրոցներում պետք է կազմակերպել մասնագիտական կողմնորոշման տեսագործական դասընթացներ՝ վերոնշյալ կառույցներից հրավիրված մասնագետ-փորձագետների և գործատուների անմիջական մասնակցությամբ: Այսպես, ավագ դպրոցում մասնագիտական կողմնորոշման համատեքստում իրականացվող աշխատանքներում հարկավոր է ընդգրկել նաև բուհերի բարձր կուրսերի ուսանողներին՝ մասնագիտական ու աշխատանքային նախասիրությունների հստակեցման, ինչպես նաև տվյալ մասնագիտության ոլորտի մասնագետներին և այդ ոլորտներում աշխատանք առաջարկող գործատուներին՝ աշխատաշուկայի պայմաններին ու արդի վիճակին ծանոթանալու, փորձի փոխանակման նպատակով:

Ի տարբերություն վերը ներկայացված՝ Սանկր Պերերբուրգի պետական տնտեսագիտական համալսարանի օրինակի, մեր մոդելի համաձայն՝

⁸ Калинин, Лаптева, Лощилова, Морозова и др. 2014, 85.

նշյալ խնդրի կարգավորումը սկսվում է ոչ թե բակալավրիատի չորրորդ, այլ երկրորդ կուրսից: Ուսումնական պլանները կազմելիս անհրաժեշտ է աշխատաշուկայի պահանջարկի և առաջարկի վերաբերյալ առկա փաստաթղթային տեղեկությունների հիման վրա առանձնացնել առավել արդիական մասնագիտությունների ցանկը: Առավել արդիական և աշխատաշուկայում պահանջարկ ունեցող մասնագիտությունների ցանկը ճշգրտելով՝ կրթական հաստատությունների ղեկավարները կարող են ավելի ճիշտ կողմնորոշվել անհրաժեշտ թվաքանակով, մասնագիտական գիտելիքների համարժեք բազայով և կարողությունների պատշաճ մակարդակով մասնագետներ պատրաստելու հարցում:

Կարծում ենք՝ պետք է բուհերում ավելացնել գործնական պարապմունքների և պրակտիկաների ժամաքանակը՝ հաշվի առնելով առարկաների կիրառական առանձնահատկությունները: Բացի այդ, ճիշտ կլիներ պրակտիկա անցած ուսանողներին տրամադրել սերտիֆիկատ-վկայական, որը կունենա օրենքի ուժ, որը ենթադրում է, որ գործատուն կարող է որպես աշխատանքային ստաժ դիտարկել սույն փաստաթուղթը:

Ուսանողների զբաղվածության մոդելները վերամշակելիս և մեր երկրի աշխատաշուկայի արդի պայմաններին հարմարեցնելիս պետք է առանձնացնել ուսանողների մարզային տարածաշրջանային զբաղվածության ապահովման հարցը, քանի որ մասնագիտական հարմարման կարևորությունը մարզերում առավել ակնառու է:

Առաջարկվող մոդելի արդյունավետ իրականացման համար նախատեսվում է ստեղծել համալիր համագործակցության շղթայում ներառված օղակների պետական աջակցության համակարգ՝ ուղղված գործատուների ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը: Ստեղծվող պետական աջակցության համակարգը ենթադրում է ուսանողների աշխատանքի վարձատրության, ուսանողներին աշխատատեղեր հատկացնող գործատուների հարկման և սոցիալական քաղաքականության կառուցվածքային փոփոխություններ:

Եզրակացություններ

Այսպիսով, բուհ-գործատու համագործակցության տեսանկյունից առաջարկում ենք ՀՀ ուսանողների զբաղվածության և աշխատանքի ապահովման, այն է՝ ուսանողների ուսումնառության և աշխատանքի համատեղման խնդրի լուծման արդյունավետ մոդել, ընդ որում՝ դպրոց-բուհ-գործատու համագործակցությունը պետք է կառուցվի պետական աջակցության ավելացմամբ՝ համագործակցության տարբեր կառույցների և ենթակառուցվածքների գործառույթների իրականացման բոլոր օղակներում: Ուսանողների զբաղվածության և աշխատանքի ապահովման նոր մոդելում կարևորում ենք տարածաշրջանային աշխատաշուկայի պայմաններում սովորողների մասնագիտական կողմնորոշման նորարարական մոդելի տարրերի ներառումը:

Գրականություն

- Եվրոպացիները բուհ-գործատու համագործակցության ՈԱԱԿ-ի առաջարկած մոդելն ընդօրինակելի են համարում, «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամ, 27.11.2017, <https://www.anqa.am/hy/> (ներբեռնման օրը՝ 18.01.23):
- Եղիազարյան Ս.Ժ. 2016, Ժամանակակից ուսանողության աշխատանքի ապահովվածության հիմնախնդիրները, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, N 1, Երևան, էջ 208-216:
- Հայաստանում կստեղծվի առաջին ուսումնական բանկը, Գլաձոր համալսարան, <http://www.gladzor.am/news> (ներբեռնման օրը՝ 19.01.23):
- Анищенко В.А., Барсукова Д.Ф., Кондратьева Н.В. 2015, Инновационная модель интеграции науки, образования и производства Кумертауского филиала Оренбургского государственного университета в современных условиях развития региона, Современные проблемы науки и образования, N 5 (URL: <https://science-education.ru/article/view?id=22095> (дата обращения: 13.04.2023)).
- Калинюк Ю.В., Лаптева И.Д., Ложилова М.А., Морозова М.В. и др. 2014, Профессиональное самоопределение молодежи на региональном рынке труда как фактор устойчивой занятости. Сибирский педагогический журнал, N 6, с. 85-92.
- Илясов Е.П. 2008, Взаимодействие вузов и работодателей в условиях развития рыночных отношений в экономике и проблемы трудоустройства выпускников учреждений профессионального образования, Учебные записки Казанского государственного университета, т. 150, кн. 4, с. 208-221.
- Попова Т.Н. 2013, Моделирование процесса вхождения в трудовую деятельность выпускников регионального вуза, Современные проблемы науки и образования, N 2 (<https://elibrary.ru/item.asp?id=21285808> (дата обращения: 13.04.2023)).

ՀՀ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԶԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՆՈՐ ՄՈԴԵԼ

Սյուզաննա Եղիազարյան

Ամփոփում

Հոդվածում քննված հիմնահարցի առնչությամբ կատարված վերլուծությունից եկել ենք այն համոզման, որ ՀՀ ուսանողների զբաղվածության և աշխատանքի ապահովման երաշխիք կարող են դառնալ բուհ-գործատու համալիր համագործակցության մոդելի մշակումը և կատարելագործումը: Առաջարկվող մոդելը մշակվել է՝ հիմք ընդունելով այս ոլորտում միջազգային հաջողված փորձը և համանման մոդելները, հաշվի է առնվել նաև կանխատեսումային մոտեցումը: Արդեն գոյություն ունեցող մոդելների հիմնական տարրերը հաշվի առնելով՝ փորձ է արվում դրանք համալրել նոր տարրերով, մասնավորապես բուհ-աշխատաշուկա համագործակցության շղթան ընդլայնվում է, որի մի օղակն է դառնում նաև դպրոցը: Քննարկվող մոդելի իրականացումը ենթադրում է փոխազդող կառույցների լայն շրջանակ, որը ներառում է պետական կառույցներ և ենթակառուցվածքներ, աշխատաշուկայի պետական ու մասնավոր հատվածներ, ոլորտային մասնագետներ ու գործատուներ:

Բանալի բառեր՝ գործատու, բուհ, աշխատաշուկա, համալիր համագործակցություն, ուսումնահենք աշխատանք, աշխատանքահենք ուսումնառություն, առաջարկ-պահանջարկ հավասարակշռում:

НОВАЯ МОДЕЛЬ ЗАНЯТОСТИ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТРУДОУСТРОЙСТВА СТУДЕНТОВ РА

Сюзанна Егиазарян

Резюме

Развитие и совершенствование модели комплексного сотрудничества вуз-работодатель может стать гарантией трудоустройства и занятости студентов РА. Предлагаемая модель была разработана на основе успешного международного опыта в этой области и аналогичных моделей с учетом прогностического подхода. Исходя из основных элементов уже существующих моделей предпринимается попытка дополнить их новыми элементами, в частности, расширяется цепочка взаимодействия вуз-рынок труда, звеном которой становится и школа. Реализация обсуждаемой модели предполагает наличие широкого круга взаимодействующих структур, в который входят: государственные структуры и инфраструктуры, государственный и частный секторы рынка труда, отраслевые специалисты и работодатели.

Ключевые слова – работодатель, вуз, рынок труда, комплексное сотрудничество, студенческая работа, обучение на рабочем месте, баланс спроса и предложения.

A NEW MODEL OF EMPLOYMENT AND JOB SECURITY FOR STUDENTS OF RA

Syuzanna Yeghiazaryan

Abstract

From the analysis made in relation to the issue examined in the article, we came to the conviction that the development and improvement of the university-employer complex cooperation model can become a guarantee of the employment and job security of RA students. The proposed model was developed based on successful international experience in this field and similar models, and the predictive approach was also taken into account. Having in mind the main elements of the already existing models, an attempt is made to supplement them with new elements, in particular, the chain of university-labor market cooperation is expanding, of which the school also becomes a link. The implementation of the discussed model implies a wide range of interacting structures, which includes: state structures and infrastructures, public and private sectors of the labor market, sector specialists and employers.

Key words – employer, university, labor market, complex cooperation, student work, training at the workplace, balance of demand and supply.